

Keskusvaalilautakunnan asettaminen

KHALL 12.05.2025

136/00.00.01.00/2025

Vaalilain (714/1998) 13 §:n mukaan valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta. Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Keskusvaalilautakunnan varajäsenet eivät siis ole henkilökohtaisia varajäseniä.

Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Jotta kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet ja varajäsenet edustaisivat edellisissä kuntavaaleissa esiintyneitä äänestäjäryhmiä, se yleensä edellyttää, että kukin jäsen ja varajäsen edustaa eri äänestäjäryhmää. Niin kauan kuin yksikin huomioon otettava äänestäjäryhmä on vailla edustusta, keskusvaalilautakuntaan ei saa valita muusta ryhmästä kahta edustajaa.

Kunnan keskusvaalilautakunta valitaan uuden valtuuston ensimmäisessä kokouksessa ja toimikausi alkaa heti, kun pöytäkirja vaalia koskevan päätöksen osalta on tarkastettu.

Kunnan keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, joka toimii kaikissa yleisissä vaaleissa: kuntavaaleissa, aluevaaleissa sekä valtiollisissa vaaleissa. Käynnistyvän valtuustokauden aikana toimitetaan seuraavat vaalit: eduskuntavaalit 18.4.2027 sekä alue- ja kuntavaalit 15.4.2029. Alue- ja kuntavaalien jälkeen 10.6.2029 toimitetaan europarlamenttivaalit.

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai varajäsenen ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. c

Vaalikelpoisuus keskusvaalilautakuntaan

Kunnan keskusvaalilautakuntaan valittavalla on oltava kuntalain 71 §:n mukainen yleinen vaalikelpoisuus, jonka mukaan vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- 1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
- 2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

Lisäksi sovelletaan kuntalain 74 §:n 1 momenttia, jossa rajoitetaan vaalikelpoisuutta lautakuntaan. Sen perusteella vaalikelpoinen lautakuntaan ei ole:

- 1) asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Suostumus luottamustoimeen

Kuntalain 70 §:n mukaan luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Vapaamuotoinen suostumus on kysyttävä ennen kuin vaali toimitetaan.

Tasa-arvolain soveltaminen

Toimielimiä valittaessa on huomioitava tasa-arvolain säännökset. Tasa-arvolain (609/1986) 4 a §:n 1 momentin mukaan toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Vaatimuksen toteutumista laskettaessa on syytä ensin laskea, kuinka paljon 40 % on toimielimen jäsenmäärästä. Jos luvuksi tulee murtoluku, se on korotettava ylempään kokonaislukuun, joka osoittaa naisten tai miesten vähimmäismäärän toimielimessä.

Sukupuolikiintiö koskee kaikkia kunnan toimielimiä lukuun ottamatta valtuustoja, jotka valitaan yleisillä vaaleilla. Kunnan toimielimiä ovat kuntalain 30 §:n mukaan valtuuston lisäksi kunnanhallitus ja sen jaostot, lautakunnat tai valiokunnat ja niiden jaostot, johtokunnat ja niiden jaostot sekä toimikunnat.

Lain mukaan sukupuolikiintiön on toteuduttava valintatilanteessa varsinaisten jäsenten ja varajäsenten osalta erikseen. Sen sijaan laki ei vaadi, että varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä olisi oltava samaa sukupuolta. Kokoustilanteessa toimielin saattaa tilapäisesti toimia kokoonpanossa, joka ei vastaa tasa-arvolain vaatimuksia. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta toimielimen päätösten laillisuuteen. Myöskään puheenjohtajistoa kiintiö ei erikseen koske.

Valmistelija: Hallintopäällikkö Jaana Jokikoivu-Hiukkamäki, p. 040 809 5455

Esittelijä: Kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto päättää

- 1) valita kunnan keskusvaalilautakuntaan 5 jäsentä,
- 2) määrätä jäsenistä yksi keskusvaalilautakunnan puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi sekä
- 3) valita kunnan keskusvaalilautakuntaan 5 varajäsentä ja asettaa varajäsenet siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Päätös: